

**Cursus theologici iuxta scholasticam huius temporis
Societatis Jesu methodum tomus ...**

Amico, Francesco

Duaci, 1640

IV. An, & quo pacto æternitas differat ab æuo?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82000](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82000)

gratuitam creationem supponere. Neque illam supponere potest natura priorem, quia cum aeternitas formaliter consistat in aeterna permanentia esse rei durantis, necessarium inuoluit esse rei secundum omnem conceptum essendi; atque adeo non potest illud, ut natura tantum praecedens excludere à conceptu aeternitatis, quia tunc non includeret omnem perfectionem essendi rei durantis.

49. Confirmatur, quia aeternitas à parte post, non includit necessariam immutabilitatem ex parte creaturae, sicut includit aeternitas à parte ante: quia in aeternitate à parte post, creatura manet perfecte subiecta Deo in quolibet instanti temporis, in quo annihilari potest pro beneplacito Dei: & quod non annihilatur, non prouenit ex impossibilitate creaturae, sed ex libero decreto ipsius Dei. In aeternitate uero à parte ante creatura per totam aeternitatem & infinitam durationem à Deo annihilari & mutari non posset: atque hoc non tam ex decreto Dei, quam ex ipsa impossibilitate rei. Implicat autem, ut creatura naturaliter exigeret talem perfectionem, per quam se subtrahat per infinitam durationem à subiectione Dei: non implicat autem, ut naturaliter exigeret talem perfectionem, per quam semper maneat pro quouis instanti perfecte subiecta Deo.

Explicatur
Patres.

50. Ad argumentum secundum ductum ab auctoritate Patrum Resp. Vel eos contra Arium loqui, supposita rerum creatione in tempore; quia posita recte contra ipsum arguebant; Si Verbum est aeternum; ergo non est creatura: quia de facto nulla creatura est aeterna. Vel certe eos negare, condi potuisse creaturam ab aeterno cum naturali exigentia aeternitatis. Quae responsio est magis conformis ad confutandum errorem Arij, qui dicebat, Verbum Diuinum non esse qualemcumque creaturam, sed excellentissimam inter omnes, ut constat ex Athanasio Oratione seu lib. 3. contra Arianos columna 13. & l. 4. ubi probat non ex quacumque aeternitate colligi Christum esse naturalem filium Dei, sed ex aeternitate propria Dei Patris. Recte igitur contra Arium argumentabantur Patres: Verbum ab aeterno productum est, & non sicut reliquae creaturae, quae tantum voluntate & gratia producuntur, sed naturaliter: igitur non potest esse creatura, quia nulla creatura postulat naturaliter ab aeterno produci. Quae responsio colligitur ex citatis locis Athanasij & Damasc. lib. 1. Fidei c. 8. ubi ex eo, quod creatio sit voluntaria Deo, colligit illam suapte natura & ab intrinseco non postulare aeternitatem.

Arij.

Athanasius

Damascen.

51. Ad primam rationem, distinguo minorem subsumptam: impossibile est, ut in eadem duratione conueniat esse, & non esse simpliciter, concedo: ut eidem conueniat esse ab alio, & non esse à se, nego: hoc autem non est ponere esse, & non esse in eadem duratione simpliciter, sed esse absolute, & non esse sub

conditione, nempe si ab alio productum non esset.

52. Ad Secundam nego sequelam: ad cuius probationem dico, creaturam potuisse non condi in ipsa aeternitate, non quidem in sensu componente aeternitatem cum creatura, sed in sensu diuidente aeternitatem à creatura: quia nimirum quod ab aeterno conditum fuisset, potuisset ab aeterno non condi, sicut ab aeterno Deus voluit mundum, & tamen pro eadem aeternitate potuisse non vellemundum, non quidem in sensu composito, sed in sensu diuiso. Ad Confirm. Resp. Assumptum esse verum de incorruptibilitate aeterna, quae connaturaliter exigitur; non autem de gratis communicata.

53. Ad Tertium: Si ly, *incipit*, denotet initium durationis, concedo creaturam ab aeterno nunquam incepisse; si tantum principium productionis, nego: nam ab aeterno creatura habuisset principium suae inceptions, tamen si ea inceptio distincta non fuisset à conseruatione. Vnde ad minorem, concedo ab aeterno non fuisse creationem re ipsa distinctam à conseruatione, ad cuius probationem, falsum est, creationem esse tantum in instanti: hoc enim argumentum fieri suo modo potest de productione ipsa Verbi Diuini, quod ita ab aeterno productum est, ut per totam aeternitatem dicatur produci: nec in eius aeterna productione, licet distinguere productionem ab eius quasi conseruatione.

54. Ad quartum nego consequentiam: ratio discriminis est, quia potest res coexistere aeterno tempori per solum fluxum aeterni temporis, cum res, ut coexistat tempori, nullam perfectionem requirat maiorem, quam ex se habet in instanti ipso, in quo primo est: non potest autem res coexistere infinito spatio per fluxum ipsius spatij, quia spatium non fluit, sed per aliquam perfectionem intrinsecam: sicut enim ipsa non potest coexistere maiori spatio, quod primo adaequatè occupat, sine noua aliqua perfectione intrinseca; ita nec infinito spatio sine noua perfectione intrinseca infinita, quod implicat.

SECTIO IV.

An, & Quo pacto aeternitas differat ab aeterno?

55. **T**AMEN SI Aeternum ex sua prima uia impositione multa significet, ex Scholasticorum tamè usu accommodatum est ad significandam solam durationem rerum incorruptibilium: in quo sensu in praesentiarum de Aeterno disputamus.

56. PRIMA sententia affirmat, Aeternum differre ab aeternitate: quia haec caret principio & fine: illud principium habere potest. Sed contra, quia, ut praecedere sectione probauimus, non repugnat, creaturam incorruptibilem capere potuisse principium & fine durationis.

Bonavent.

Varron.
Capreolus.Scotus.
Richardus.Hieronym.
Anselmus.
Augustinus.

57. SECUNDA sententia celebris est Bonavent. in 2. dist. 2. parte prima, ar. 1. q. 3. & Varronis apud Capreolum ibidem q. 2. a. 2. contra 5. conclusionem, asserentium, æuum differre ab æternitate, eo quod ævū includat successionem, quam non includit æternitas. Hanc sententiam probabilem putat Scotus in 2. dist. 2. q. 1. & Richardus art. 1. q. 3. Dupl. ceter autem hæc successio in ævo explicari potest, vno modo explicatur à Bonavent. ut sit tantum successio in actione, qua substantia æterna conservatur à Deo, absque vlla successione in substantia ipsa æterna, quod probat hac similitudine: sicut aliter egreditur rivulus à fonte, aliter radius à sole; rivulus enim semper egreditur à fonte cum nova & nova aqua; radius verò à sole cum eodē semper esse præhabito. Ita in re præterlabente & corruptibili, vna pars habita amittitur, & nova subinde acquiritur: in re autē æterna idem esse, quod semel habuit, per cōtinuum influxum Dei continuatur. Unde sola successio est in actione, qua conservatur, absque vlla successione in re ipsa cōservata. Supponit autem hic modus actionem, qua Deus cōservat res incorruptibiles, non esse vnam cōtinuā perseverantem, sed plures, quarum vna immediatē succedit alteri.

58. Alio modo, & quidē probabilius explicatur hæc sententia; ut nimirum ævum sit modus successivus, distinctus ab actione, & à substantia rei æternæ, per quem substantia ipsa incorruptibilis successivē respondet diversis partibus temporis realis vel imaginarij. Sicut ubi est modus, quo vnaquæque res diversis respondet partibus loci realis aut imaginarij. Hæc sententia sic explicata probatur primò auctoritate Patrū Hieronymi epistola ad Marcellam, Anselmi in Prosologio c. 20. Ang. l. 11. Confess. c. 14. & aliorum affirmantium, solam æternitatem Dei nullam agnoscere successionem, reliquas verò durationes creatas necessariò aliquam admittere præteriti ac futuri successionem. Secundo, probatur rationibus.

59. PRIMA sit, si in ævo nulla esset successio, idem in eo esset præteritum, præsens, & futurum: sed implicat angelum, qui semel fuit, non fuisse; ergò similiter implicabit, qui nunc est, non fore. Minor patet. Maior probatur, quia ubi nulla est successio, sed idem nunc semper indivisibiliter stans, nulla est distinctio inter præteritum, præsens, & futurum: igitur si præteritū non potest non fuisse, nec futurum poterit non fore. Confirmatur, nam idē Deus non potest non fore, quia nunc habet quidquid ad futurā durationem requiritur: ergò si nunc angelus habet quidquid ad futuram durationem requiritur, nec ipse poterit non fore.

60. SECUNDA ratio. Angelus vi suæ durationis correspondere potest temporis infinito: ergò, si talis duratio est indivisibilis & tota simul, est actu infinita. Consequentia probatur, quia mensura, quæ ex se apta est ad æquari mensurato infinito, est actu infini-

ta. Confirmatur, nam ita se habet duratio ad tempus, sicut locabilitas ad spatium: implicat autem, creaturam per locabilitatem finitam respondere spatio infinito; ergò & per durationem finitam temporis infinito.

61. TERTIA sit, potest vnus angelus plus durare quàm alius; & idem plus durare dicitur per duos, quàm per vnum annum: sed si duratio esset indivisibilis & tota simul, non plus durationis haberet vnus, quàm alius angelus; nec idem maiorem durationē haberet coexistens duobus annis, quàm vnitantum.

62. QUARTA ratio sit, repugnat, in re finita esse infinitas negationes defectuum: at si ævum esset duratio totum esse suū futurum vnitivē præhabēs, actu haberet infinitas negationes defectuum. Minor patet, quia nunc haberet negationem diei crastini, & infinitorū subsequentium. Maior probatur, quia negatio defectus est positio perfectionis: ergò infinitæ negationes defectuum est positio infinitarum perfectionum. Igitur si res finita haberet infinitas negationes defectuum, esset infinite perfecta. Confirmatur, quia ex infinitis negationibus defectuum colligimus infinitam perfectionem in Deo: ergò ex infinitis negationibus defectuum colligimus infinitam perfectionem in re creata.

63. QUINTA & ultima ratio sit. Implicat, angelum successivē correspondere diversis partibus spatij, absque modo successivo superaddito: ergò implicabit, successivē correspondere diversis partibus temporis, absque modo successivo superaddito.

64. TERTIA sententia S. Tho. I. p. q. 10. ar. 5. & quodlibeto 10. q. 2. ar. 4. Alens. I. p. q. 12. memb. 9. ar. 3. & reliquorum Scholasticorum in secundo distin. 2. affirmantium, ævū non distingui ab æternitate per successionē aliquam, sed vel per defectibilitatem in essendo, & terminum saltem possibilem; vel, ut S. Tho. explicat, per coniunctionem ad mutabilitatem. Nam etsi ævum in se immutabile sit, est tamen cum mutabilitate coniunctū, quia mensurat esse quod est subiectū & principium variarum mutationum accidentalium: æternitas verò mensurat esse, quod est omnino immutabile, & quoad esse, & quoad operationes. Pro cuius controuersie declaratione,

65. Dico primò. Ævum non differt ab æternitate per aliquam successionem intrinsecam. Est August. 12. de Ciuit. Dei c. 15. *Immortalitas*, inquit, *Angelorū non transit in tempore, nec præterita est quasi iam non sit, nec futura quasi nondum sit*. Probatur primò, ratione contra priorē modū Bonaventuræ: tum quia falsum est, actionē, qua Deus conservat æternam, esse successivā, sed permanentem; sicut est ipsum esse, quod cōservatur: est enim conservatio eadem continuata actio. Tum quia non saluat intentum: intendit enim hic modus saluate, rem æternam posse in quolibet instanti deficere; & propterea fingit actionē successivā, quæ, quia in quolibet instanti definit, in quolibet instanti res æterna deficeret,

S. Thomas.
Alens.
Reliqui
Scholastici.

Augustin.

Contra modum Bonaventuræ.

deficeret,

deficeret, si noua actio cōseruatiua non succederet; non, inquam, saluat intentum, quia actio illa, quæ succedit in tempore immediatè post instans, necessariò debet durare tempore aliquo determinato, cū nequeat actio definere pro ea duratione, pro qua est. Ergò saltem pro eo tempore non posset res æterna deficere. Tūm quia hæc eadem actionū successio adstruenda esset in operationibus ipsis æternorum, nam etiā illæ deficere possunt pro quolibet momento futuro. Tūm maximè, quoniam duratio non est formaliter actio, qua res durās cōseruatur; cū actio & duratio sit res diuersorum prædicamentorum. Vnde debent saltem ratione distingui. Est enim actio attingentia termini; cōseruatio mantenentia eiusdem: duratio autem addit permanentiam esse præhabiti, cum correspondentia ad tempus reale vel imaginarium. Vnde non solūm res ipsa cōseruata, sed etiam cōseruatio durare dicitur: quia sicut vnumquodque Ens existit existentia propriā, ita durat duratione propria: quia duratio supra existentiam non addit, nisi permanentiam in esse: Vnde sicut nequit existere existentia alienā; ita nec permanere in proprio esse permanentiā alterius esse.

66. Demum ratio ob quam talis successio ab aduersarijs fingitur in actione cōseruatiua æternorum, est ad saluandam continuam defectibilitatem, quam res creatæ habent ad durandum in futurum: atqui ad hoc talis successio necessaria non est; igitur frustra fingitur. Maior est ipsum fundamentum aduersariorum. Minorem probo, quia talis defectibilitas optimè saluatur per continuā dependentiā eiusdē esse, quā res creatæ media actione cōseruatiua liberè pendet à Deo: nam, etiā posita tota actione cōseruatiua & existentia, atque adeo tota perfectio- ne duratiua intrinseca in creatura, potest Deus pro quolibet momento futuro talem actionem suspendere, & creaturā in nihilū redigere, atque adeo illa amplius non durare.

67. Probatur secundò cōtra posteriorem modum; nam tota ratio ponendi talem modum successuum distinctum à substantia ipsa æterni, est vt substantia æterni correspondeat diuersis partibus temporis: sed ad hunc effectū non est necessarius talis modus: ergo, maior est fundamentum aduersariorum: minorem ostēdo, nam illud non est ad aliquem effectum necessarium, sine quo talis effectus haberi potest: atqui sine hoc modo superaddito haberi potest successiua correspondētia rei incorruptibilis ad tēpus; ergo, maior patet, minor probatur, nā posita re incorruptibili, & tēpore simul, & quocunque alio modo præciso, implicat talem rem non correspondere diuersis partibus temporis; cū nihil aliud sit, re correspondere diuersis partibus temporis, quā illis coexistere: implicat autem, re incorruptibilem positi in tempore, non coexistere diuersis partibus temporis; nam hoc ipso, quòd diuersæ partes temporis

fluūt circa talem rem, talis res coexistit illis, sicut eo ipso, quòd circa pontem præterfluūt diuersæ partes fluminis, pons coexistit illis; cum nil aliud sit, alteri coexistere, quā existere dum aliud existit: atqui dum diuersæ partes temporis existunt, existit res æterna; ergo illis coexistit.

68. Confirmatur, quoniam, vt in Physicis docui, nulla duratio à parte rei distinguitur à re durante; cū enim duratio addat supra existentiam solam permanentiam in essendo, repugnat re durare duratione à propria existentia distincta. Implicat igitur, æuū esse modum ex natura rei distinctum à substantia æterna. Addo, quòd quælibet duratio proportionari debet rei, cuius est duratio, vt si illa sit indiuisibilis & permanens illa etiam indiuisibilis & permanēs sit, oportet, alioqui non esset proportionata mēsurā respectu sui mēsurati. Sicut enim duratio permanens non est congrua mēsurā rei fluentis; ita nec duratio fluens erit congrua mēsurā rei permanentis.

69. Dico secundò: Æuum differt ab æternitate tum per intrinsecam capacitatem termini, cuius non est capax æternitas: tum per exigentiam successionis in proprijs actibus & accidentibus substantiæ, quam mensurat. Ratione prioris differentię æuum habet, vt in quolibet momēto deficere possit, & in futurum amplius non protendi: ratione posterioris, vt non sit perfecta mēsurā rei, cuius est duratio: si quidem non mensurat rem quoad proprios actus & intrinsecas operationes ipsius, sicut æternitas; sed solūm quoad substantiam. Assertio sic explicata constat ex dictis supra de Aeternitate.

70. Ad Patres adductos contra primam conclusionem. Resp. vel eos intelligi de duratione æternorum, mensurante non eorum substantiam, sed operationes, quarum esse sicut constat ex præterito & futuro, ita & earum duratio: & quia talis duratio est quoddam complementum æui; nam sicut propriæ operationes sunt complementum substantiæ, ita & ipsarum duratio est complementum durationis substantiæ; non incongruè dici potest, æuum ratione huius complementi adiuncti admittere aliquam successionem in substantia, vel intelligi de ipsamet duratione substantiæ, quæ saltem in potentia, & negatiuè admittit huiusmodi differentias præteriti & futuri: nam & qui creatus est initio mundi, poterit tunc non creari; & qui nunc est, poterit non fore. Aeternitas autem nec ratione durationis adiunctæ, nec in potentia & negatiuè admittere potest successionem vllam in diuina substantia.

71. Ad Primam rationem concessā sequela cum minore, loquendo de differentijs intrinsecis æuo: neganda est consequentia; quoniam fuisse in æuo, connotat aliquid, in cuius oppositum Deus non potest, quia connotat rem coexistisse præterito; fieri

a utem

Exponantur
Partes.

autem nequit, ut quod coexistit praterito, non coexistit. Fore autem cum nihil connotet, in cuius oppositum Deus non possit, non repugnat, ut quod coexistit praterito, non coexistat futuro, esto prateritum & futurum, quatenus sunt differentiae intrinsecae, non distinguantur in aetere. Ratio vero est, quia licet aetere habeat totam suam perfectionem intrinsecam simul, quia tamen illam habet dependenter a Deo, totam illam simul amittere potest. Unde si Deus annihilaret angelum ab initio mundi creatum, non solum annihilaret durationem, quae futura erat, sed etiam quae fuit, licet non posset annihilare illam secundum extrinsecum connotatum quod fuerit: tamen annihilando illam non solum annihilaret durationem, quae futura erat, sed ipsam etiam extrinsecum connotatum, quod resultare debuerat ex duratione ipsa futura. Cuius discriminis ratio est, quia hoc connotatum fuisse, necessario resultat ex coexistentia rei aeternae, ad tempus prateritum, quod non tollitur ex destructione rei praesentis: connotatum vero temporis futuri pendet ex coexistentia rei praesentis ad tempus futurum: destructa autem re praesente, tollitur quin res ipsa, quae est praesens, coexistat futuro; ac proinde non solum tollitur duratio intrinseca, sed ipsa etiam connotatio extrinseca, quae essentialiter pendet ex permanentia rei praesentis ad tempus futurum. Ad Confirmationem nego, Deum non posse non fore, ex eo praecise, quod nunc habet quidquid ad coexistendum futuro requiritur, sed quia id habet a nullo extrinseco dependens.

72. Ad secundam nego consequentiam: Nam sicut correspondentia ad tempus extrinsecum nullam ponit perfectionem intrinsecam in re correspondente; ita nec correspondentia ad tempus extrinsecum infinitum ponit perfectionem intrinsecam infinitam in eadem re correspondente: non enim res crescit in perfectione intrinseca, per connotationem rei extrinsecam; alioqui quilibet creatura esset infinita, quia connotat creatorem infinitum. Ad probationem consequentiae, nego aetere esse mensuram temporis infiniti, sed solum purum coexistens; est autem mensura solius substantiae aeternae, quae sicut finita est, ita & ipsius aetere finitum erit: duratio nemque mensuram perfectionis sumit ab esse, quod mensurat.

73. Ad confirmationem neganda est maior: ratio discriminis oritur ex diverso modo, quo res adaequatur spatio, & tempori; nam spatio adaequatur permanentemente, tempori vero successively. Ut autem res adaequatur spatio permanentemente, debet eo magis crescere in perfectione creabili, quo maiori spatio adaequatur: ut vero adaequatur tempori successively, non oportet, ut quod longiori tempore adaequatur, eo perfectiorem durationem habeat: patet primo a posteriori, nam eodem modo Angelus supremus, atque infimus correspondebunt tempori infinito a parte post; cum ta-

men non eodem modo respondeant spatio; Nam quod Angelus est perfectior, eo maiori spatio correspondet. Secundum a priori, quia cum spatio sit permanentemente, ut res adaequatur spatio permanentemente infinito, debet ipsa quoque esse infinita: implicat enim, ut res permanentemente finita adaequatur spatio permanentemente infinito; cum talis adaequatio fieri debeat per commensurationem rei ad spatum. Contra vero, cum tempus sit successivum, ad hoc ut res adaequatur tempori infinito, non est opus, ut res ipsa sit etiam infinita, sed sufficit, ut tempus sit infinitum. Cuius ratio est; quia res non debet adaequari toti tempori simul, sed successively: potest autem eadem res, invariata quoad entitatem, correspondere infinitis partibus temporis successivi, eo quod semper correspondet eadem res sub singulis partibus temporis. Toti autem spatio debet adaequari simul, quia spatum non est fluens, sed permanentemente; ut autem adaequatur infinito spatio simul, debet necessario esse quoad entitatem infinita, alioqui non posset adaequare illud totum simul.

74. Ad tertiam distinguenda est maior. dicitur unus Angelus plus durare, quam alius per durationem intrinsecam, & nego; per connotationem & coexistentiam ad tempus extrinsecum, & concedo.

75. Ad quartam, Maior est intelligenda de negationibus, quae tollunt defectus intrinsecos, per positionem perfectionis oppositae, cuiusmodi sunt negationes, quas Deo tribuimus; non autem de negationibus, quae solum tollunt connotationes & respectus extrinsecos, cuiusmodi sunt negationes infinitorum dierum subsequentium, quas tribuimus quoque: sicut enim respectus, & coexistentia ad infinitos dies, non ponit in aetere perfectionem intrinsecam, ita nec infinitae negationes infinitorum dierum ponent in aetere perfectionem ullam intrinsecam. Ex his patet ad Confirmationem.

76. Ad quintam nego consequentiam: ratio discriminis est, quia nequit subiectum acquirere novam formam suae intrinsecam suae extrinsecam, sine aliqua mutatione, vel sui, vel formae: atqui nulla mutatio fit in spatio, quod angelus de novo acquirit; ergo fieri debet in Angelo: non potest autem fieri nova mutatio, nisi per novum modum superadditum, ergo: Contra vero, ut Angelus coexistat novae & novae parti temporis, non requiritur nova mutatio in Angelo, sed sufficit mutatio ipsa temporis, qua successively fluit. Praecisa enim qualibet mutatione in Angelo, implicat Angelum non coexistere novae & novae parti temporis, quod continuè fluit.

77. Ex dictis infertur 1. si Angelus annihilaretur, & postea reproduceretur, non reproduci cum novo aetere, sed cum eodem: quia cum eum non distinguatur ab existentia Angeli, implicat reproduci cum eadem existentia, & non cum eodem aetere: licet illud

ob interruptionem ab esse ad non esse, & à non esse, ad esse, dici possit prius & posterius se ipso sicut & existentia ipsa Angeli.

78. Inferitur 2. Quo pacto substantia incorruptibilis sit in actu, & in potentia simul ad durandum: est enim in actu ratione esse quod totum simul possidet est autem in potentia ratione dependentiæ, cum qua illud à primo agente possidet.

SECTIO V.

An præter æuum & tempus continuum concedenda sint aliæ durationes creatæ?

Scotus.

79. **P** R I M A sententia Scoti in 2. dist. 2. quæst. 8. negantis. Fundamentum est, quia omnia aut existunt successiue, aut permanent: quæcumque existunt successiue, mensurantur tempore continuo; quæcumque existunt permanent, mensurantur æuo: ergo præter tempus continuum, & æuum, non datur alia duratio creata. Confirmatur primò: quia quæcumque habent conformem modum manendi, habent mensuram eiusdem rationis in manendo, etiamsi vnum diutius duret alio: sed omnes res creatæ aut habent modum manendi successiuum, aut permanentem; si successiuum, mensurantur tempore continuo; si permanentem, æuo: ergo præter æuum & tempus continuum, non datur alia duratio creata: Confirmatur secundò: quia alioqui tot distinguendæ essent durationes specie diuersæ, quot distinguuntur res durantes. Vnde diuersum esset æuum vnus Angeli, ab æuo alterius specie diuersi.

S. Thomas.
Caietanus.
Henricus.
Durandus.
Capreolus.

80. S E C V N D A sententia est S. Tho. 1. p. quæst. 10. ar. 5. ad primum quæst. 53. ar. 3. & quodlibeto 2. ar. 5. & quodlibet. 11. ar. 4. Caiet. ibid. Henrici quodlibeto 12. quæst. 8. Durandi in 2. distinct. 2. quæst. 6. Capreoli quæst. 2. conclusionem 3. & 5. & reliquorum Thomistarum affirmantium, præter æuum & tempus continuum, dari alias durationes creatas. Pro cuius sententiæ explanatione,

81. D I C O primò: præter tempus continuum, quo mensurantur omnes motus & æuum, quo mensurantur substantiæ incorruptibiles, earumque accidentia & operationes suapte natura perpetuæ, datur alia duratio, qua mensurantur operationes indiuisibiles Angelorum. Fundamentum assertionis est, quia duratio est permanentia in esse, ergo diuersificatur à diuersa permanentia in esse: sed hæc omnia habent diuersam permanentiam in esse; ergo & diuersam durationem. Antecedens patet: consequentia etiam constat, nam specifica diuersitas oritur ex diuersa ratione contrarietatis generis, ergo ex diuersa ratione

permanentia in esse oritur diuersa ratio specifica durationis. Minor verò probatur. Nam diuersitas permanentia in esse, desumitur ex diuersa exigentia ad permanendum: sed prædicta omnia habent diuersam exigentiam ad permanendum. Nam motus habet exigentiam ad permanendum per diuersas, & continuas sui partes; substantiæ verò immortales ab intrinseco postulant permanere totæ simul indiuisibiliter: nec vllam habent intrinsecam potentiam incorruptibilitatis, sicut nec earum proprietates, & quædam operationes immanentes ipsarum, quæ nec ab extrinseco corrumpi, nec ab intrinseca potentia deficere possunt. Cuiusmodi est cognitio, qua Angelus perpetuò cognoscit se ipsum, & actio, qua sol intrinseca lucem continuò in se ipso conseruat. Huiusmodi enim operationes, cum nec possint ab extrinseco agente creato, nec ab intrinseca potentia, quæ eas semper ac necessariò conseruat, corrumpi, mensurantur æuo, non minùs, quàm substantiæ ipsæ, quarum sunt operationes: cum non minùs hæ, quàm illæ sint ab intrinseco incorruptibiles, & ad permanendum stabiles. Reliquæ verò operationes immanentes Angelorum, quoniam ex vna parte, quando existunt, totæ simul indiuisibiliter existunt & ex alia parte sunt ab intrinseco principio, à quo liberè cōseruantur, defectibiles, non possunt mensurari æuo, quo mensurantur res ab intrinseco indefectibiles; aut tempore continuo, quo mensurantur res successiue; mensurari debent duratione diuersa rationis ab vtroque. Quia cū duratio sit mensura rei durantis, & mensura proportionari debeat mensurato, non possunt mensurari æuo, quod est tantum mensura rei ab intrinseco indefectibilis; nec tempore continuo, quod est mensura rei successiue.

82. D I C O secundò: Duratio, qua mensurantur res indiuisibiles ab intrinseco defectibiles, est instans temporis discreti, formaliter indiuisibile, virtualiter diuisibile. Est S. Tho. & reliquorum supra citatorum. *Instans* dicitur, quia est duratio tota simul, & nō per partes existens; per quod differt à tempore continuo. *Formaliter indiuisibile*, quo conuenit cum instanti temporis continui, quod est etiam indiuisibile. Dicitur autem *virtualiter diuisibile*, quo differt ab eodē instanti temporis continui, & conuenit cum æuo. *Temporis*, qua particula discriminatur ab æuo, quod suapte natura ineptum est ad tempus componendū: cum enim de ratione temporis ut sic, sit prius & posterius immediate sibi succedentia, eum autē suapte natura sit perpetuum, ineptum erit ad tempus vllum componendum; quia ut posset tempus componere, deberet posse vnum æuum alteri æuo succedere, per inceptionē vnus, & corruptionem alterius. Contrā verò, quia duratio ab intrinseco defectibilis, apta est succedere alteri durationi ab intrinseco etiam defectibili in eodē subiecto, apta erit

S. Thom.

componere